

ΟΜΙΛΙΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΑΧΑΪΑΣ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
(Διευθυντή του Γραφείου της Εκκλησίας της Ελλάδος στην ΕΕ)
ΣΤΟΝ ΙΕΡΟ ΝΑΟ ΤΟΝ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ ΣΤΗ
ΜΝΗΜΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ ΤΟΥ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΕΤΣΟΒΙΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ
30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2020

Αγαπητοί μου,

Ευχαριστώ τον Τριαδικό Θεό σήμερα για την λειτουργική αυτή σύναξη στον Ιερό Ναό του Μετσόβιου Πολυτεχνείου, τον αφιερωμένο στους «τρεις μεγίστους φωστήρες της Τρισηλίου Θεότητας, Βασίλειον τὸν Μέγαν καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον σὺν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ, τῷ τὴν γλῶτταν Χρυσορρήμονι», όπως ψάλλουμε το *Απολυτίκιο* τροπάριο των τιμωμένων αγίων σήμερα. Με την τέλεση της Θείας Λειτουργίας και το Μνημόσυνο που θα ακολουθήσει προς τιμή και μνήμη των ευεργετών, καθηγητών, φοιτητών και εν γένει αοιδίμων προσώπων που συνέβαλαν στη λειτουργία του Ανώτατου και περιώνυμου αυτού εκπαιδευτικού Ιδρύματος, συνεχίζουμε την καθιέρωση ευχαριστιακής συνάξεως και μνημόσυνου υπέρ των ευεργετών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, που πραγματοποιήθηκε με τον πρώτο Εορτασμό-μνημόσυνο, την 30ή Ιανουαρίου 1842.

Φυσικά, στην εκκλησιαστική μας παράδοση η σημερινή γιορτή, όπως και κάθε γιορτή στη μνήμη αγίων, είναι ανταπόκριση στην προτροπή του αποστόλου Παύλου, όπως την ακούσαμε προ ολίγου στο αποστολικό ανάγνωσμα: «Να θυμάστε τους εκκλησιαστικούς ηγέτες σας, που σας μετέδωσαν το λόγο του Θεού. Να βλέπετε πώς τέλειωσαν τη ζωή τους και να ακολουθείτε το παράδειγμα της πίστης τους» (Εβρ 13:7).

Η εορτή των Τριών Ιεραρχών καθιερώθηκε δέκα περίπου αιώνες πριν τον τρέχοντα χρόνο, στα μέσα του 11^{ου} αιώνα, κατά την εποχή της μεταρρυθμιστικής πολιτικής του αυτοκράτορα της Κωνσταντινούπολης Κωνσταντίνου Θ' του Μονομάχου. Τότε έλαμψε το άστρο του Ιωάννη Μαυρόποδα, Μητροπολίτη Ευχαΐτων. Ο Ιωάννης Μαυρόπους ήταν εκπρόσωπος της πνευματικής κίνησης της εποχής εκείνης που μαζί με άλλους μεταρρυθμιστές, όπως ο μαθητής του και φημισμένος φιλόσοφος

Μιχαήλ Ψελλός, ο άγιος Ιωάννης Ξιφιλίνος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως και άλλους, επιχείρησε τον συνδυασμό του κλασσικού πολιτισμού με την θρησκευτική ευλάβεια στα πλαίσια μιας εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Ο Ιωάννης Μαυρόπους συνέθεσε και ένα Κανόνα, που ψάλλαμε στον Όρθρο σήμερα. Ο ίδιος καθιέρωσε την εορτή για πρώτη φορά στη Μητρόπολή του , τα Ευχαΐτα, αφ' ενός για να προβάλλει την διακεκριμένη διατύπωση του Τριαδικού Δόγματος από τους τρεις τιμώμενους Ιεράρχες και αφ' ετέρου για να υποδηλώσει την επίδραση του ελληνικού φιλοσοφικού στοχασμού στη διαμόρφωση του Δόγματος αυτού. Αυτή τη σχέση του αρχαίου ελληνικού με το χριστιανικό πνεύμα πιστεύω ότι επιχείρησε να προβάλλει κάθε ευσυνειδητός και υπεύθυνος Έλληνας, ο οποίος συνέβαλε στη διαμόρφωση ενός ισορροπημένου εκπαιδευτικού συστήματος με στόχο την διάσωση της πολύτιμης μνήμης σημαντικών στοιχείων για τον πολιτισμό μας.

Αυτή την προσέγγιση του αρχαίου ελληνικού με το χριστιανικό πνεύμα, που εκφράζει η σημερινή γιορτή, αποτυπώθηκε σε μια εμπνευσμένη τοιχογραφία που παρουσιάζει τους Τρεις Ιεράρχες σε διάλογο με τους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους και φιλοτέχνησε αφιλοκερδώς ο αγιογράφος Κωνσταντίνος Ξενόπουλος για το Γραφείο της Αντιπροσωπείας της Εκκλησίας της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στις Βρυξέλλες.

Με τη σημερινή μας λειτουργική σύναξη α') διακηρύσσουμε τον σεβασμό μας στη διαφύλαξη όχι μόνον ελληνικών, αλλά και παγκόσμιων παραδοσιακών αξιών, όπως είναι η προστασία ελεύθερης έκφρασης της θρησκευτικής συνειδήσεως, β') τοποθετούμαστε με πνευματικό και ειρηνικό τρόπο απέναντι στην περιρρέουσα αθεΐα και γ') αποτυπώνουμε τη δημιουργική συνάντηση της προγονικής χριστιανικής πίστης μας με την κοσμική γνώση, μάλιστα στην προκειμένη περίπτωση τη σύγχρονη τεχνολογική επιστήμη.

Με την ευκαιρία της σημερινής μας λειτουργικής σύναξης θα ήθελα να επισημάνω τρία χαρακτηριστικά των τιμώμενων Τριών Ιεραρχών. Τρία χαρακτηριστικά με βαρύνουσα παιδευτική σημασία για κάθε συνειδητό χριστιανό σε κάθε εποχή.

ΚΗΡΥΞΑΝ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΑΦΟΥ ΠΡΩΤΑ ΤΟ ΒΙΩΣΑΝ

Τα μέλη του Σώματος Χριστού, δηλαδή της Εκκλησίας, τίμησαν

πάντα με πνευματικούς ύμνους, «τοὺς τὴν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδεύσαντας». Καλούμαστε, λοιπόν, και εμεῖς σήμερα, εορτὴ των Τριῶν Ιεραρχῶν, να συνεχίσουμε μια παράδοση που τήρησαν «πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἑραστές», ως κρίκοι μας αδιάσπαστης αλυσίδας.

Ο ἅγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος εἶπε αποφθεγματικά: η συνειδητοποίηση της ἀγνοίας εἶναι το πρῶτο βήμα για την ἀπόκτηση της ἀληθινῆς γνώσης. Πῶς αποκτάται αὐτή η ἀληθινὴ γνώση που οι Πατέρες ἀποκαλοῦν θεογνωσία; Οπωσδήποτε με την ἐμπρακτὴ ἀγάπη και την προσευχή για ὅλα τα πλάσματα της δημιουργίας του Θεοῦ. Η ἐμπρακτὴ ἀγάπη φωτίζει τον ἄνθρωπο και του φανερῶνει τὴ γνώση της αἰώνιας Ἀλήθειας καθὼς και το δρόμο που τον οδηγεῖ στην ἐνότητα με τον Θεό, ἀφού «γίνεται θείας κοινωνός φύσεως» (Β' Πέτρου 1:4).

Το πειστικὸ κήρυγμα του ευαγγελίου βασίστηκε πάντα στο βίωμα της ἀγάπης. Μαζί με το κήρυγμα του ευαγγελίου οι Τρεῖς Ιεράρχες βίωσαν το κεντρικὸ μήνυμά του: τὴν προσευχητικὴ ἀγάπη. Διαβάζοντας σήμερα τα ἔργα που μας ἄφησαν παρακαταθήκη τους ἀκούμε να μας λένε: **ἀγάπα για να γνωρίσεις**. Η γνώση αὐτὴ ἀπὸ ἀτομικὸ γίνεται ἐκκλησιαστικὸ γεγονός σύμφωνα με τὴν προτροπὴ του Ἰησοῦ πρὸς τους μαθητὲς του, τὴν ὁποία ἀκούσαμε στο σημερινὸ ευαγγελικὸ ἀνάγνωσμα: «οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ 5:16).

Το ευαγγέλιο χρειάζεται τον καλὸ ἄνθρωπο για να το κηρύξει, γιατί μόνο ἀπὸ καλὸ δέντρο βγαίνει καλὸς καρπός. «Ο καλὸς ἄνθρωπος βγάζει το καλὸ ἀπὸ το ἀγαθὸ ἀπόθεμα της καρδιάς του...γιατί το στόμα του ἀνθρώπου μιλάει ἀπὸ το περισσεύμα της καρδιάς» (Λουκά 6:43-45).

ΜΑΡΤΥΡΗΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΖΩΝΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Απὸ τὴ διδασκαλία των Πατέρων που τιμάμε σήμερα υπογραμμίζω τὴν ἐμφαση που δίνουν στην πραγματικὴ παρουσία του Χριστοῦ κατὰ τρόπο ιδιαίτερο στη Θεία Ευχαριστία. Στις Λειτουργίες που τελούμε κατὰ τὴ διάρκεια του ἔτους και το σχετικὸ κείμενο ἀποδίδουμε στους δυο μεγάλους Ιεράρχες, Βασίλειο τον Μέγα και τον Χρυσορρήμονα Ιωάννη, ζούμε και ξαναζούμε μαζί τους λειτουργικά τὴν πραγματικότητά της παρουσίας του Σωτῆρα.

Φυσικά ο Χριστός επιλέγει τους τρόπους με τους οποίους είναι μαζί μας παρών «έως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ 28:20). Ο Χριστός είναι παρών στο πρόσωπο κάθε ιερουργού Του σε κάθε ιεροτελεστία. Είναι παρών στα Μυστήρια που τελούνται κανονικά. Είναι παρών ως Λόγος του Ευαγγελίου. Είναι επίσης παρών στην εκκλησιαστική σύναξη που προσεύχεται και υμνεί τον Θεό.

Ιδιαίτερος όμως είναι παρών κατά την τέλεση του Μυστηρίου της Θείας Ευχαριστίας, όταν ο άρτος και ο οίνος μεταποιούνται σε Σώμα και Αίμα Χριστού, όταν ο ιερέας προσφέρει την αναίμακτη θυσία και εκφωνεί την ευχή της *Επικλήσεως* με τους ιδρυτικούς λόγους του Σωτήρα Χριστού: «τοῦτο ἐστί τὸ σῶμα μου» και «τοῦτο ἐστί τὸ αἷμα μου».

Η παρουσία του Χριστού, λοιπόν, στη Θεία Ευχαριστία είναι ομολογουμένως ουσιώδης και υποστατική τόσο με το Σώμα και το Αίμα Του, όσο και με την ψυχή και την θεότητά Του σε όλες τις επί μέρους εκκλησίες. Είναι επίσης πάντα ακέραιη, άτμητη, αδιαίρετη και αμέριστη σε κάθε τμήμα των καθαγιασμένων Τιμίων Δώρων, όπως ομολογεί κάθε ιερουργός επαναλαμβάνοντας μαζί με τους δυο μεγάλους Πατέρες, Βασίλειο και Ιωάννη, ότι ο Χριστός είναι «ο μελιζόμενος και μη διαιρούμενος, ο πάντοτε εσθιόμενος και μηδέποτε δαπανώμενος». Τέλος, η παρουσία του Χριστού είναι μόνιμη, όπως υποδηλώνει η Λειτουργία των Προηγιασμένων Δώρων. Σε αυτή τα Τίμια Δώρα έχουν καθαγιασθεί κατά την Θεία Ευχαριστία, που τελέσαμε σε προηγούμενη μέρα. Τη μόνιμη παρουσία Χριστού υποδηλώνει και το αρτοφόριο, πάνω στην Αγία Τράπεζα, όπου φυλάσσεται ο αγιασμένος Άρτος με το Αίμα για την κοινωνία των ασθενών.

ΕΓΙΝΑΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΑΥΤΑΡΕΣΚΟΙ

Η Εκκλησία σήμερα υμνεί τους Τρεις Ιεράρχες, «τοὺς τὴν οἰκουμένην ἀκτίσι δογμάτων θείων πυρσεύσαντας», αυτούς που αναδείχθηκαν σε «μελίρρυτους ποταμούς σοφίας». Βεβαίως και οι τρεις είχαν σοφία και επιστημοσύνη που απέκτησαν με μελέτη και σπουδές. Βεβαίως ήταν εγκρατεῖς γνώστες της σοφίας του κόσμου στην εποχή τους. Αλλά, κυρίως, ήσαν μνήμονες του λόγου του Κυρίου, όπως τον διασώζει στην αρχή του το βιβλίο των *Πράξεων των Αποστόλων*: «Θα λάβετε δύναμη, όταν έρθει το Άγιο Πνεύμα σ' εσάς και θα γίνετε μάρτυρες δικοί μου» (1:8). Συνδύαζαν,

λοιπόν, την κατάρτιση που τους καθιστούσε ξεχωριστούς στο κοινωνικό τους περιβάλλον με την πίστη ότι ο Θεός του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, ο μεγαλοδύναμος Πατέρας, μας δίνει το «πνεύμα σοφίας» το οποίο μας αποκαλύπτει πώς να τον γνωρίσουμε ακόμα καλύτερα (Εφεσίους 1: 17).

Η πίστη ότι υπάρχει μια πηγή γνώσης από την οποία πίνεις όχι γιατί τα καταφέρνεις μόνος σου, αλλά γιατί σου δίδεται το νάμα της από τη Χάρη του Θεού ως δώρο, αυτή η πίστη αποτελεί αντίδοτο στην ανθρώπινη υπεροψία που εκτρέφει τον αυτάρεσκο λόγο των «φαρισαίων» παντού και πάντα. Η αυταρέσκεια, αγαπητοί, είναι το στοιχείο από το οποίο ξεκινάει μια νοοτροπία επαρχιώτικη και κτίζεται μια κοινωνία που δεν ενδιαφέρει πόσο μικρή είναι, αρκεί στο κέντρο της να υπάρχει το αυτάρεσκο πρόσωπο ενός «φαρισαίου». Σε μια τέτοια ατομικιστική κοινωνία επικρατεί η μικρότητα της μιζέριας και η στενοκαρδία της αφροσύνης.

Οι Τρεις Ιεράρχες δίδαξαν με λόγο και πράξεις ότι με γνώμονα την αυταρέσκεια η εντολή του Κυρίου «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα έθνη» (Ματθ 28:19) θα απέβαινε άκαρπη. Τι να πεις σ' ένα κόσμο που πεινάει και διψάει για λόγο στιβαρό, όταν προσπαθείς να προβάλεις ένα αδύναμο και υπεροπτικό πλάσμα στη θέση της υπέρτατης ελεημοσύνης του σταυρού, ο οποίος κρύβει μέσα του το βραβείο της αναστάσεως και της αιώνιας ζωής;

Ο λόγος των αγίων που τιμάμε σήμερα είναι οικουμενικός, γιατί έδωσε μαζί με τον απόστολο Παύλο μια απάντηση στην υπαρξιακή αναζήτηση κάθε ανθρώπου, ασχέτως θρησκείας ή πολιτισμικής παράδοσης. Η αναζήτηση αυτή είναι λαχτάρα για γεύση και μετάληψη των καρπών του Αγίου Πνεύματος που είναι η αγάπη, η χαρά, η ειρήνη, η μακροθυμία, η καλοσύνη, η αγαθότητα, η πίστη, η πραότητα και η εγκράτεια (Γαλ. 5: 22-23). Αυτούς τους καρπούς οι πιστοί βλέπουμε ότι έχει ενσταλάξει η Θεία Χάρη στους Τρεις Ιεράρχες, ουρανόφρονες, μεγαλώνυμους, πολυύμνητους, ένδοξους, θεηγόρους, θεοφόρους, θεοκήρυκες, και δοξάζουμε γι αυτό σήμερα τον δωρεοδότη Τριαδικό Θεό.

Ταῖς Αὐτῶν ἀγίαις πρεσβείαις, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς.

